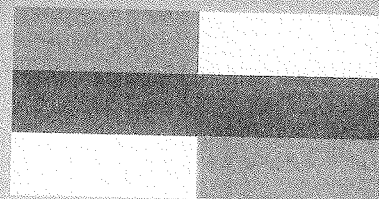
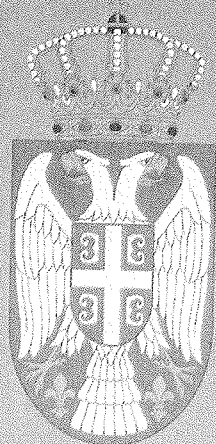

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКУ КУЛТУРУ - ПРИШТИНА
INSTITUTE FOR SERBIAN CULTURE - PRISHTINA

СРПСКО-РУСКИ ОДНОСИ У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ (КЊИГА 2)

СРПСКО-РУСКИ ОДНОСИ У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

(Међународни тематски зборник)
Књига 2

Уредили и приредили
Весна Зарковић
Марија Јефtimiјевић Михајловић
Далибор Велојић

САДРЖАЈ

Максим Оськин Викторovich, РУССКО-СЕРБСКОЕ ЕДИНСТВО В СРАЖЕНИЯХ РУМЫНСКОГО ПОХОДА 1916 ГОДА	9
Думангуль Базарбекова, Лязат Иебергенова, ЗЕМЛЯ В ИЛЛЮМИНАТОРЕ	25
Дарья Гринглас, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ	31
Анна Ольховская, ПОЛОЖИТЕЛЬНОЕ И ОТРИЦАТЕЛЬНОЕ ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА МИРОВУЮ ЭКОНОМИКУ	39
Недељко Д. Станковић, Албина Е. Абидовић, Tomas Kanalik, ПОЛИТИЧКИ И УСТАВНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ПРЕМА УСТАВУ СФРЈ, УСТАВУ СР СРБИЈЕ И СТАТУТУ АП КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ИЗ 1963.	47
Андон Г. Костадиновић, ГРАД НОВГОРОД И ЊЕГОВ ЗНАЧАЈ У СТВАРАЊУ РУСИЈЕ	59
Радомир Д. Ђорђевић, Марина Денић, СЛОВЕНСКА, СРПСКО-РУСКА ФЕУДАЛНА ЦИВИЛИЗАЦИЈА И ГРАДОВИ	71
Мирослав М. Додеровић, ДОПРИНОС ПАВЕЛА АПОЛОНОВИЧА РОВИНСКОГ У ПРОУЧАВАЊУ ЦРНЕ ГОРЕ И РАЗВИЈАЊУ ЦРНОГОРСКО РУСКИХ ОДНОСА	95
Живорад М. Миленовић, Раиса Е. Цветковић, Наталья Васильевна Попиль, СТУДЕНТИ О РУСКО-СРПСКИМ ОДНОСИМА У САВРЕМЕНИМ ДРУШТВЕНИМ ОКОЛНОСТИМА И НАКОН ВРАЋАЊА КРИМА РУСИЈИ	109
Маријана Т. Мраовић, АСПЕКТИ ВОЈНЕ САРАДЊЕ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ СА СОВЈЕТСКОМ АРМИЈОМ У ТОКУ 1944–1945. ГОДИНЕ	123

Милутин Д. Живковић, Момир Н. Нинковић, ОД РАТА КА МИРУ. ПОЛИТИЧКИ ОДНОСИ ЈУГОСЛАВИЈЕ И СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА 1945. ГОДИНЕ	159
Ена С. Мирковић, ОДНОС БЛАГОЈА НЕШКОВИЋА ПРЕМА СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ И СУКОБ СА ИНФОРМБИРОМ	187
Звездана М. Елезовић, Филип М. Обрадовић, Марина Д. Мијатовић, СПОМЕНИК ГРИГОРИЈУ СТЕПАНОВИЧУ ШЧЕРБИНИ – СИМБОЛ ЈЕДИНСТВА СРБИЈЕ И РУСИЈЕ ПО ПИТАЊУ СТАТУСА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ	211
Радован Радовановић, Небојша Ђокић, ВОЈНО-ТЕХНИЧКА ПОМОЋ РУСИЈЕ СРБИЈИ У XIX ВЕКУ	219
Јован Д. Симијановић, Дарко Д. Гучанин, УЧЕШЋЕ ЈЕДИНИЦА ЦРВЕНЕ АРМИЈЕ У ОСЛОБОЂЕЊУ КРАЉЕВА У II СВЕТСКОМ РАТУ	243
Јасмина П. Кнежевић, РУСКЕ СЛИКЕ ЛАЗЕ КОСТИЋА У КОНТЕКСТУ СРПСКО-РУСКИХ ОДНОСА	263
Марија М. Савић, Небојша Ђокић, НАУЧНИ ДОПРИНОС АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА ИВАНА СТЕПАНОВИЧА ЈАСТРЕБОВА НА ТЕРИТОРИЈИ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ	287
Петар Р. Ристановић, Душан М. Бојковић, УТИЦАЈ СССР-А НА ЈУГОСЛОВЕНСКО-АЛБАНСКЕ ОДНОСЕ ТОКОМ СЕДАМДЕСЕТИХ ГОДИНА 20. ВЕКА И НА ПОЛИТИКУ АЛБАНИЈЕ ПРЕМА САП КОСОВУ	303
Јован Ј. Алексић, ИЗВЕШТАЈИ БЕОГРАДСКОГ ЛИСТА ПОЛИТИКА О СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ ТОКОМ ДВАДЕСЕТИХ ГОДИНА 20. ВЕКА	323
Елма И. Халиловић, СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ КУЛТА БИЉАКА КОД СРБА И РУСА У АГРАРНИМ ПРАЗНИЦИМА	357
Урош Д. Микетић, Чарна Д. Булатовић, ЈЕДАН ПРИМЕР РУСОФИЛСТВА У СРБИЈИ – БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ И РУСИЈА 1866. ГОДИНЕ	373

CONTENT

Maxim Viktorovich Os'kin, <i>RUSSO-SERBIAN UNITY IN THE BATTLES OF THE ROMANIAN MILITARY CAMPAIGN IN 1916</i>	9
Dumangulj Bazarbekova, Ljazat Iebergenova, <i>THE EARTH IN THE WINDOW OF THE SPACESHIP</i>	25
Daria Gringlas, <i>GLOBALIZATION AND THE PROBLEM OF CULTURAL IDENTITY PRESERVATION</i>	31
Ana Oljhovskaya, <i>POSITIVE AND NEGATIVE IMPACT OF GLOBALIZATION ON WORLD ECONOMY</i>	39
Nedeljko D. Stanković, Albina E. Abidović, Thomas Kanalik, <i>POLITICAL AND CONSTITUTIONAL-LEGAL POSITION OF KOSOVO AND METOHJA AS PER THE CONSTITUTION OF SFRY, CONSTITUTION OF SR OF SERBIA, AND STATUTE OF AUTONOMOUS PROVINCE OF KOSOVO AND METOHIJA FROM 1963</i>	47
Andon G. Kostadiñović, <i>THE CITY OF NOVGOROD AND ITS IMPORTANCE IN THE ESTABLISHMENT OF RUSSIA</i>	59
Radomir D. Djordjević, Marina Denić, Slavic, <i>SERBO-RUSSIAN FEUDAL CIVILIZATION AND CITIES</i>	71
Miroslav M. Doderović, <i>CONTRIBUTION OF PAVEL APOLONOVICH ROVINSKI TO THE STUDY OF MONTENEGRO AND MONTENEGRIN-RUSSIAN RELATIONSHIPS</i>	95
Živorad M. Milenović, Raisa E. Cvetković, Natalia Vasiljevna Popilj, <i>STUDENTS ON RUSSO-SERBIAN RELATIONSHIPS IN CONTEMPORARY SOCIAL CIRCUMSTANCES AND AFTER THE RECUPERATION OF THE CRIMEA TORUSSIA</i>	109
Marijana T. Mraović, <i>ASPECTS OF MILITARY CO-OPERATION OF PEOPLE'S LIBERATE ARMY WITH THE SOVIET ARMY DURING 1944-1945</i>	123
Gordan B. Bojković,	

Milutin D. Živković, Momir Ninković, <i>FROM THE WAR TO THE PEACE: POLITICAL RELATIONSHIPS OF YUGOSLAVIA AND USSR IN 1945</i>	159
Ena S. Mirković, <i>BLAGOJE NEŠKOVIĆ'S ATTITUDE TOWARD THE SOVIET UNION AND THE CONFLICT WITH THE COMINFORM</i>	187
Zvezdana M. Elezović, Filip M. Obradović, Marina D. Mijatović, <i>THE MONUMENT TO GRIGORIJE STEPANOVICH SCHERBINA – THE SYMBOL OF UNITY OF SERBIA AND RUSSIA REGARDING THE ISSUE OF KOSOVO AND METOHIJA</i>	211
Radovan Radovanović, Nebojša Djokić, <i>MILITARY-TECHNICAL ASSISTANCE OF RUSSIA TO SERBIA IN THE 19TH CENTURY</i>	219
Jovan D. Simijanović, Darko D. Gučanin, <i>THE PARTICIPATION OF THE UNITS OF THE RED ARMY IN THE LIBERATION OF KRALJEVO IN WWII</i>	243
Jasmina P. Knežević, <i>RUSSIAN IMAGES OF LAZA KOSTIĆ IN THE CONTEXT OF SERBO-RUSSIAN RELATIONSHIPS</i>	263
Marija M. Savić, Nebojša Djokić, <i>SCIENTIFIC CONTRIBUTION OF THE ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES OF IVAN STEPANOVICH JASTREBOV IN THE TERRITORY OF KOSOVO AND METOHIJA</i>	287
Petar Ristanović, Dušan Bojković, <i>THE INFLUENCE OF THE USSR ON YUGOSLAV-ALBANIAN RELATIONSHIPS IN THE 1970S AND THE POLITICS OF ALBANIA ON SA OF KOSOVO</i>	303
Jovan J. Aleksić, <i>REPORTS OF THE BELGRADE POLICY ON THE HISTORIC UNION OF THE TWENTY YEARS OF THE 20TH CENTURY</i>	323
Elma I. Halilović, <i>THE SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF THE PLANT CULT WITHIN THE SERBS AND RUSSIANS WITH THEIR AGRICULTURAL CELEBRATIONS</i>	357
Uros D. Miketić, Čarna D. Bulatović, <i>ONE EXAMPLE OF RUSSOPHILIA IN SERBIA – BELGRADE ILLUSTRATED NEWSPAPERS AND RUSSIA IN 1866</i>	373

УДК 316.644-057.875:327(497.11:470)»2018»

327(497.11:470)»2018»

Оригинални научни рад

*Живорад М. МИЛЕНОВИЋ**

Универзитет у Приштини / Учительски факултет у Призрену

*Раиса Е. ЦВЕТКОВИЋ***

Универзитет у Приштини / Учительски факултет у Призрену

*Наталья Васильевна ПОПИЛЬ****

Белгородский государственный технологический университет им. В. Г. Шухова / Подготовительный факультет для иностранных граждан, Россия

СТУДЕНТИ О РУСКО-СРПСКИМ ОДНОСИМА У САВРЕМЕНИМ ДРУШТВЕНИМ ОКОЛНОСТИМА И НАКОН ВРАЋАЊА КРИМА РУСИЈИ****

Апстракт: У раду аутори истражују процене студената о руско-српски односима у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији. У истраживању се пошло од опште претпоставке да су руско-српски односи одувек били засновани на заједничким интересима у друштвено-политичком, економском, војном и осталим подручјима друштвене делатности, а да су након враћања Крима Русији постали чвршћи због углавном идентичних проблема с којима се суочавају обе државе. Пошло се и од посебних претпоставки да ће истраживањем бити издвојене компоненте које према проценама студената указују на руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, и да ће истраживањем бити утврђено да не постоји значајна разлика у проценама студената из Русије и Републике Србије о значају унапређења квалитета руско-српских односа у савременим друштвеним околностима. Да би се то утврдило, у првој половини 2018. спроведено је онлајн истраживање на узорку од 114 студената (83,33% из Републике Србије и 16,77% из Русије). Подаци прикупљени Скалеом СРО ($\alpha = 0,786$) обрађени су факторском анализом и Ман Витнијевим У тестом. Факторском анализом су издвојене четири компоненте које према проценама студената указују на руско-српске односе у савременим друштвеним

* ванредни професор, zivorad.milenovic@pr.ac.rs

** наставник страног језика, vinica@ptt.rs

*** виши предавач страног језика, fi-al-ka@yandex.ru

**** Рад је резултат истраживања у оквиру два научна пројекта: 1) *Материјална и духовна култура Косова и Метохије*, евиденциони број 178028, који финансијски подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије; 2) *Интерног макро пројекта Иновације у васпитању и образовању*, евиденциони број ИМПТ 001, који у периоду 2017-2019. године финансијски под-

околностима (економска сарадња, политичка подршка, војна сарадња и сарадња у образовању): КМО = 0,602; заједничка варијанса = 54,237%. Ман Витнијевим У тестом није утврђена статистички значајна разлика на нивоу процена студената о значају унапређења руско-српских односа у савременим друштвеним околностима код студената из Русије ($Md = 52,500$, $n = 19$) и из Републике Србије ($Md = 53,0000$, $n = 95$): $U = 581,500$, $z = -2,475$, $p = 0,053$. На основу резултата истраживања и критичких анализа приказаних у раду, дате су препоруке за унапређење квалитета руско-српских односа у свим областима друштвене делатности.

Кључне речи: глобализација, културна сарадња, економска сарадња, политичка подршка, војна сарадња, сарадња у образовању.

УВОД

Руско-српски односи су одувек били засновани на узајамном поштовању и међусобном помагању у културном, економском и војно-политичком погледу, као и на чврстом опредељењу обеју држава да развијају и јачају стратешко партнерство у свим областима друштвеног деловања. Поред тога, васпитање и образовање у Србији је у великој мери одређено принципима руске педагогије и руске педагошке мисли (Damiano 2017; Šimáne–Dana 2017; Yaacov 2011). Свему томе доприносе многе заједничке карактеристике обеју држава, које се огледају у православној вери, култури, блискости језика, економији, политици и војној стратегији обеју држава заснованој искључиво на одбрани суверенитета и територијалног интегритета сопствене територије, за разлику од освајачких и глобалистичких тежњи САД и Запада.

Историјски посматрано, руско-српски односи су одувек били на највишем нивоу обостране сарадње и међусобног помагања. У прошлости је било и делимичног захлађења односа, али је у народу и тада владало велико уверење, нарочито у Србији, да од добрих руско-српских односа у великој мери зависи положај Србије у глобалним односима, где је Русија одувек била највећи савезник. То се нарочито односи на период Информбироа у некадашњој Југославији из 1948. године, али су ти проблеми веома брзо превазиђени (Виријевић–Трифунковић 2018; Тошић Малешевић 2016; Вучићевић 2014; Shilov 2014). То је нарочито било значајно за друштвено-политичка збивања на Косову и Метохији која су након Другог светског рата постајали све сложенија и нестабилнија (Мирковић 2014. и 2013).

Након тога, односи Русије и Србије су стално јачали. Врхунац су достигли у последњих 20 година. Тај период се с једне стране поклапа с највећим проблемима које је Србија имала и има по питању Косова и Метохије, а с друге стране са наглим развојем руске економије и њеном јачању на глобалном плану како у економском, тако и политичком

Крим и припојила га матици. Србија се показала као одличан савезник Русије у кризи у Украјини коју су изазвале САД и Запад с циљем дестабилизације Русије. То показују и за сада неуспели покушаји њене економске дестабилизације увођењем економских санкција Русији, од чега су, како је убрзо установљено, највише штетних последица имале управо САД и државе Запада које су ове санкције и увеле (Lara 2017; Traykin–Sharunina 2016; Markova 2014; Medvedeva 2013).

Овакав однос САД и Запада према Русији допринео је јачању односа Русије са Републиком Кином и Ираном. Овај савез у економском, политичком и пре свега војном погледу стално јача и онемогућава САД и Запад у остварењу њихових освајачких и глобалистичких тежњи. Да је тако потврђује и рат у Сирији, који су управо изазвале САД и државе Запада са циљем приближавања границама Русије и њеној дестабилизацији. Дешавања у Сирији где Русија има пресудну улогу, показују сву немоћ САД и Запада. Поред тога, војна индустрија Русије и наоружање њене армије с једне стране постаје све недостижније за САД и државе Запада, а с друге је гаранција безбедности Русије и њеног војног утицаја у свету.

Један о најзначајнијих догађаја у новијој светској и историје Русије је повраћај Крима Русији. Овај најблиставији подухват у историји армије Русије, значајно је допринео јачању војне и политичке позиције Русије у свету. Сама чињеница да је Крим враћен Русији без ратних дејстава, показује колика је војна моћ и утицај Русије у новонасталим глобално-политичким, економским и војним односима у свету (Миленовић 2016б: 235). У значајној мери одразио се и на целокупну националну безбедност Русије и на остале друштвене и политичке односе на подручју Крима (Chigisheva et al. 2017: 180), али и на образовање, како на подручју Крима тако и у целој Русији. Да би се то постигло, неопходно је спречавање насиља и урушавања безбедности у основним и средњим школама на подручју читаве Русије (Seyigny–Zhang 2018; Bogdanovskaya 2016) укључујући и подручје Крима.

Тврдње САД и Запада да је чињеница да су Руси одувек владали Кримом и да је управо на Криму руски кнез Владимир примио хришћанство неистинита и да представља само оправдање за руску анексију Крима, немају никакво оправдање. Напротив, побијена је истраживањима заснованим на примарним историјским чињеницама. САД и Запад безуспешно покушавају да Русију представе као агресора и притом свету представљају дијаметрално супротне чињенице, из којих се може закључити да они сами негирају своје тврдње да Русија никада није владала и била у поседу Крима. Они желе да покажу да Русија никада није имала везе с Кримом, а наводе да је Кијев (данас главни град Украјине) био седиште Русије и да Руси немају никакве

потпуно неосноване и без икаквог научног образложења, већ манипулативне, неистините и крајње неозбиљне.

Полазећи од сличних и/или идентичних проблема које има Србија у односу на Косово и Метохију (Meyer et al. 2017), где албански теоретичари у званичним извештајима представљеним на међународним конференцијама наводе да је у периоду после 1980. образовање Албанаца с Косова и Метохије прекинуто, што представља период много пре успостављања међународног мирововног протектората УН на Косову и Метохији у јуну 1999. (Llapi-Peterson 2015), и проблема с којима се у знатно мањој мери суочила Русија по питању Крима, заједништво Русије и Србије је постало све јаче. Зато се и сада оправдано говори о стратешком партнерству Русије и Србије у културним, друштвеним, политичким, економским, војним и осталим друштвеним делатностима (Шаркић 2013: 27).

Полазећи од наведених чињеница, које су се, како је више пута назначено одразиле и на васпитање и образовање, занимљиво је било да се испитају процене студената о руско-српским односима у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији. Који су чиниоци који одређују руско-српске односе у проценама студената у Русији и студената у Србији? Постоје ли разлике и у чему се оне огледају? На ова и остала питања тражиће се одговори у овом истраживању. Они су затражени од самих студената из Русије и Србије.

МЕТОД

Циљ овог истраживања је да се утврде процене студената у Русији и Републици Србији о руско-српским односима у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији. У истраживању се пошло од опште претпоставке да су руско-српски односи одувек били засновани на заједничким интересима у културним, друштвено-политичким, економским, војним и осталим подручјима друштвене делатности, а да су након враћања Крима Русији постали чвршћи због углавном идентичних проблема с којима се суочавају обе државе. Пошло се и од посебних претпоставки да ће истраживањем бити издвојене компоненте које према проценама студената указују на руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања крима Русији, и да ће истраживањем бити утврђено да не постоји значајна разлика у проценама студената из Русије и Републике Србије о значају унапређења квалитета руско-српских односа у савременим друштвеним околностима,

Истраживање је спроведено у првој половини 2018. године на узорку од 114 студената, 19 (16,77%) из Русије и 95 (83,33%) из Републике Србије. Примењен је историјски поступак у приказивању прошлости и трансферзални поступак у приказивању садашњег стања у руско-српским односима заснованим на партнерству у културном, економском, политичком, војном и осталим подручјима друштвене делатности. Истраживачка техника је скалирање. Спроведено је онлајн истраживање применом Скалера – РСО који је конструисан за ово истраживање. Поузданост инструмента испитивана је Кронбаховим алфа коефицијентом ($\alpha = 0,786$). Подаци прикупљени истраживањем обрађени су дескриптивном статистиком, факторском анализом с Варимакс ротацијом и Ман Витнејевим У тестом и приказани табелама.

РЕЗУЛТАТИ

За идентификацију компоненти које према проценама студената указују руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, подаци прикупљени истраживањем подвргнути су анализи главних компоненти с Варимакс ротацијом.

Табела 1: КМО и Бартлетов тест сферичности

	КМО	0,602
Бартлетов тест сферичности	χ^2	1150,612
	df	210
	p	0,000

КМО тест је показао довољну вредност (КМО = 0,602). Бартлетов тест сферичности је достигао статистичку значајност на нивоу $p < 0,001$ ($p = 0,000$) и указује на факторабилност матрице и оправданост факторске анализе (Табела 1).

Табела 2: Вредности карактеристичних коренова и проценти објашњене варијансе након Варимакс ротације

Главне компоненте	Карактеристични корен	% објашњене варијансе	Кумулативни % објашњене варијансе
1.	3,172	15,135	15,135
2.	2,761	13,140	28,275
3.	2,700	12,888	41,163

Применом Гутман-Кајзеровог критеријума издвојене су четири главне компоненте с карактеристичним вредностима већим од један, које према проценама студената указују на руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, које укупно објашњавају 54,237% заједничке варијансе (Табела 2).

Табела 3: Ротирана матрица факторске структуре пема Варимакс критеријуму с комуналитетима

Ајтеми	Компоненте				h
	I	II	III	IV	
a7. Русија и Србија су стратешки економски партнери	0,630	0,439			0,633
a10. Радне организације из Србије присутне су у Русији	0,614			0,356	0,602
a14. Русија је одувек економски помагала Србију	0,611	0,342	0,414		0,391
a13. Руска помоћ економији Србије је значајна	0,559				0,568
a17. Русија и Србија су реализатори великог броја заједничких економских пројеката	0,543				0,360
a8. Сировине из Русије су значајне за економски развој Србије	0,542	0,301			0,439
a11. Постоје бројне пореске и царинске олакшице у увозно-извозној политици Русије и Србије	0,450				0,339
a20. Русија је увек значајно доприносила политичкој стабилности Србије		0,802			0,747
a16. Враћање Крима Русији унапредило је односе Русије и Србије		0,714			0,512
a19. Српска неутралност по питању враћања Крима Русији је само привидна због Косова и Метохије		0,651		0,352	0,619
a12. Многе одлуке које би биле штетне по Србију нису донете у Савету безбедности УН због руског вета		0,433			0,661
a4. Данас се Србија сматра безбедном и сигурном земљом од евентуалних агресија захваљујући подршци Русије			0,836		0,712
a6. Русија је највећи донатор наоружања и војне опреме Србији пре и после припајања Крима Русији.			0,771		0,373
a15. Русија ће увек војно помагати Србију	0,489		0,618		0,749
a5. Војна сарадња Русије и Србије је већа него ли што оне имају такву сарадњу с осталим државама у свету			0,613		0,702
a21. Васпитање и образовање у Србији је углавном засновано на руској педагошкој мисли	0,389			0,746	0,413
a18. Познато ми је да сви универзитети у Србији имају потписана партнерства с неким од универзитета у Русији				0,620	0,438
a1. Сваке године обави се на стотине размена студената и наставног особља између Русије и Србије				0,606	0,671
a9. У Русији постоји више српских културних и образовних центара				0,579	0,572
a3. Не постоји значајна разлика у системима васпитања и образовања у Русији и Србији		0,459		0,523	0,509
a2. У Србији постоји више руских културних и образовних центара.	0,433			0,466	0,375

Издвојене су четири компоненте које према проценама студената одређују руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији. Прву компоненту

варијансе; названа је *економска сарадња*. Другу компоненту одређују ајтеми: 20, 16, 19 и 12; објашњава 13,140% заједничке варијансе; названа је *политичка подршка*. Трећу компоненту одређују ајтеми: 4, 6, 15 и 5; објашњава 13,033% заједничке варијансе; названа је *војна сарадња*. Четврту компоненту одређују ајтеми: 21, 18, 1, 9, 3 и 2; објашњава 13,029% заједничке варијансе; названа је *сарадња у образовању* (Табеле 2 и 3).

Табела 4: Порекло и процене студената о руско-српским односима у савременим друштвеним околностима након враћања рима Русији

	Руско-српски односи
Mann-Whitney U	581,500
Wilcoxon W	771,500
z	-2,475
p	0,053
медијани (Русија) a)	19 (52,5000)
медијани (Република Србиј	95 (53,0000)

Ман Витнијев У тест није открио значајну разлику на нивоу процена студената о значају унапређења руско-српских односа у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, код студената из Русије ($Md = 52,500$, $n = 19$) и из Републике Србије ($Md = 53,0000$, $n = 95$): $U = 581,500$, $z = -2,475$, $p = 0,053$ (Табела 4).

ЗАКЉУЧЦИ И РАСПРАВЕ

У овом раду су проучавани руско-српски односи у прошлости и савременим друштвеним околностима. Посебан акценат стављен је на руско-српске односе након враћања Крима Русији. Теоријским проучавањем је утврђено да су Русија и Република Србија, осим заједничке православне вере, међусобно историјски и традиционално повезане заједничким интересима у култуном, економском, политичком, војно и осталим подручјима друштвене делатности. Такав однос се никада значајно није мењао упркос бројним историјским, геополитичким и војнополитичким променама у свету. Све то потврђено је и у налазима овог истраживања спроведеног на узорку студената из Русије и Републике Србије.

Истраживањем су најпре издвојене компоненте које према проценама студената одређују руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији. Оне

образовању. Русија и Република Србија су одувек имале одличну економску сарадњу (Батуран 2014). Та сарадња заснована је пре свега на историјској и традиционалној блискости двеју држава, пре свега због извесне изолованости у односу на државе чланице ЕУ. Ова сарадња је посебно долазила до изражаја у условима економских санкција које су у скоријој прошлости више пута наметане Републици Србији од стране међународне заједнице (Mladenovic–Landgegggen 2009), али и садашњим санкцијама САД и Запада Русији (Tokarev et al. 2016). У таквим околностима односи Русије и Србије су посебно били изражени у специфичним царинским односима који су омогућавали несметану економску сарадњу на тржишту робе и рада (Батуран 2012).

Економска сарадња Русије и Републике Србије је све већа. Велики број руских компанија и банака делује на простору Републике Србије. Поред тога, бројне руске хуманитарне организације присутне су на подручју Републике Србије, пре свега Руски хуманитарни центар у Нишу. Овакву сарадњу САД и Запад покушавају на све могуће начине да онемогуће. То покушавају да постигну различитим уценама упућеним Републици Србији, али и представљањем руских организација у Републици Србији шпијунским станицама, углавном без ваљаних доказа.

Студенти су највише вредновали ајтеме који указују да у великој мери руско-српске односе одређује политичка подршка Русије Републици Србији. То показују и бројна истраживања која су до сада публикована у референтним часописима (Пашалић 2012: 165). То се у прошлости више пута показало тачним и значајним. Русија је више пута у Савету безбедности УН искористила своје право вета и спречила доношење одлука и резолуција које би имале негативне последице по Републику Србију. То се нарочито односи на неке од резолуција о Косову и Метохији, али и на најновији, када се 2015. покушало са усвајањем Резолуцији Сребреници на предлог Велике Британије.

Свакако да постоји и политичка подршка Републике Србије Русији, али је за руско-српске односе далеко значајнија и утицајнија политичка подршка Русије Републици Србији. Поред тога, Република Србија је традиционално била углавном неутрална (Лекић 2017: 65). Ако би се неки односи Републике Србије према дешавањима у Русији површно посматрали, могао би се извести погрешан закључак да Република Србија не пружа довољно политичке подршке Русији. То се нарочито односи на враћање Крима Русији. Република Србија се у тим околностима показала као неутрална страна. Ово је само приводна неутралност, која је одређена чињеницом да се Република Србија суочава с озбиљним проблемима када је у питању Косово и Метохија. Зато и оваква неутралност Републике Србије сасвим разумљива.

Војна сарадња Русије и Републике Србије је такође углавном

одређен је не само историјским и традиционалним партнерством Русије и Србије, него и тежњом Русије за доминацијом и значајним утицајем на Балкану (Пашалић 2012). Доминација и значајан утицај Русије на Западном Балкану од посебног је значаја за безбедност Србије. Величковски Ивана (2011: 92) с правом указује на бројне проблеме који се односе на политичку стабилност и безбедност Србије услед ширења НАТО-а на Западном Балкану. Оваквих тежњи свесна је и сама Русија, која стога даје пуну војну подршку Републици Србији с циљем јачања свог утицаја и војног присуства на Балкану.

Војна подршка Русије Републици Србији огледа се и у недавној донацији војне опреме и савремених авиона радног ваздухопловства, као и у обуци војних кадрова из Републике Србије. Поред тога, у војним парадама у Русији и Републици Србији обострано учествују припадници војске Русије и Републике Србије. Бројне заједничке војне вежбе су такође вид војне сарадње Русије и Републике Србије. То су, уосталом, показали и резултати овог спроведеног истраживања.

Васпитање и образовање у Републици Србији у великој мери одређено је руском педагогијом. Српски модел образовног система веома је сличан образовном систему Русије (Кулић 2010). Најпознатији руски педагози заступљени су у уџбеницима педагогије у Републици Србији (Shaidenko 2013). Готово сва најзначајнија дела руске педагогије преведена су на српски језик и користе се на свим наставничким факултетима у Србији. Да је тако потврдили су и резултати овог истраживања, којим је као једна од најзначајнијих компоненти која одређује руско-српске односе у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, управо сарадња у области образовања. То уосталом потврђују и бројна проучавања руских савремених педагога која су публикована у часописима водећих светских листи (Emelyanova et al. 2017; Sikorskaya et al. 2016). Има и истраживања у којима се образовање представља као значајан фактор утицаја на геополитичке и војнополитичке промене у свету (Миленовић 2016а: 451).

Резултати истраживања који су показали да студенти у Русији и Републици Србији имају углавном идентичне процене о руско-српским односима у савременим друштвеним околностима, посебно након враћања Крима Русији, сасвим су разумљиве из претходних критичких анализа приказаних у раду. С обзиром на то да је у анкети учествовало 19 (16,77%) студената из Русије и 95 (83,33%) студената из Републике Србије, указује се на потребу узимања ових резултата истраживања с резервом, јер се ради о разлици у узорку. Но без обзира на то, за очекивати је да би резултати били исти и/или слични и да је узорак био другачији. Таквим идентичним проценама студената из

сарадња која се спроводи сваке године између универзитета Русије и Републике Србије. Томе доприносе и бројне заједничке међународне школе и омладински форуми који се спроводе у организацији Руске федералне образовне агенције и Савеза младих Републике Србије.

На основу приказаних резултата истраживања и критичких анализа може се извести закључак да су руско-српски односи одувек били на завидном нивоу. У садашњим веома сложеним друштвеним околностима, они су засновани на све чвршћим везама Русије и Републике Србије. Постали су јачи и након враћања Крима Русији. Зато се и истиче потреба да се односи Русије и Републике Србије стално унапређују. Та сарадња, поред економске, политичке и војне, највише треба да се огледа у сарадњи у васпитању и образовању. Поред универзитетске сарадње, потребно је јачати и сарадњу у систему средњошколског образовања. То би свакако допринело непосреднијој и сврсисходнијој сарадњи између Русије и Републике Србије заснованој на историјским и традиционално пријатељским односима и партнерству.

ЛИТЕРАТУРА

- Barrow 2017: Elizabeth Barrow. „No Global Citizenship? Re-Envisioning Global Citizenship Education in Times of Growing Nationalism”. *High School Journal*, C (3), 163–165.
- Батуран 2012: Лука Батуран. „Трговина између Србије и Русије у светлу царинских преференција и међусобних санкција Русије и западних земаља”. *Зборник радова правног факултета у Новом Саду*, XLVIII (2), 431–445.
- Bogdanovskaya 2016: Irina Bogdanovskaya. „Myths about Russia: Constructive and Destructive Impacts on the Consciousness of Modern Youth”. *Russian Education & Society*, LVIII (3), 181–198.
- Величковски 2017: Ивана Величковски. „Безбедност Србије у контексту даљег ширења НАТО-а на Западном Балкану”. *Војно дело*, LXIX (2), 90–108.
- Виријевић–Трифунуовић 2018: Владан Виријевић, Немања Трифунуовић. „Одјек и последице резолуције Информбироа у Краљеву и околини”. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, XLVIII (1), 141–162.
- Вучићевић 2014: Милош Вучићевић. „Да ли је Балкански пакт био неопходан?” *Војно дело*, LXVI (2), 385–403.
- Emelyanova et al. 2017: Irina Emelyanova, Olga Teplyakova, Lubiov' Boltunova. „The Students' Research Competences Formation on the Master's Programmes in Pedagogy”. *European Journal of Contemporary Education*, VI (4), 700–714.
- Zounek et al. 2017: Jiří Zounek, Michal Šimáne, Dana Knotová. „Primary School Teachers as a Tool of Secularisation of Society in Communist Czechoslovakia”. *History of Education*, XLVI (4), 480–497.
- Кулић 2010: Радивоје Кулић. *Компаративна педагогија: теорија, системи, реформе*. Београд: Свет књиге.
- Лекић 2017: Славољуб Лекић. „Неутралност Србије и нова геополитичка стварност”. *Војно дело*, XLIX (3), 63–73.
- Llapi & Peterson 2015: Gjylbehare Llapi & Claudette Peterson. „Education Interrupted: Kosovo 1980–1999”. *Commission for International Adult Education*, Paper presented at the Commission for International Adult Education (CIAE) International Pre-Conference (64th, Oklahoma City, OK, Nov 15–17, 2015).
- Markova 2014: Nada Markova. „On State Youth Policy in the Russian Federation”. *Russian*

- Illiteracy and the Global Politics of Education (1945–1960)". *Comparative Education*, LIII (1), 35–53.
- Medvedeva 2013: Natalia Medvedeva. „The Restructuring of Education under Conditions of the Innovative Development of the Economy". *Russian Education and Society*, LV (11), 84–93.
- Meyer et al. 2017: Jonas Meyer, Marlene Mader, Friedrih Zimmermann, Ketrina Çabiri. „Training Sessions Fostering Transdisciplinary Collaboration for Sustainable Development: Albania and Kosovo Case Studies". *International Journal of Sustainability in Higher Education*, XVIII (5), 738–757.
- Миленовић 2016а: Живорад Миленовић. „Образовање као последица глобализације и фактор геополитичких и војнополитичких промена у Европи". У: Д. Марковић (ур) (2016). Зборник радова „Србија и стратегијска раскршћа", с научног скупа с међународним учешћем, одржаног у Београду 30. 9. 2016. Београд: Министарство одбране, Универзитет одбране Војна академија и Школа националне одбране, Институт за стратегијска истраживања, 449–464.
- Миленовић 2016б: Живорад Миленовић. „Фактори утицаја образовања на геополитичке и војнополитичке промене у свету". *Баштина*, XXVI (41), 233–249.
- Мирковић 2014: Ена Мирковић. „Извештај претседништву владе Народне Републике Србије о албанској националној мањини на Косову и Метохији". *Баштина*, XXIV (37), 375–386.
- Мирковић 2013: Ена Мирковић. „Реферат о политичком стању у Србији, Војводини и Косову и Метохији". *Баштина*, XXIII (35), 229–248.
- Mladenovich–Langeeggen 2009: Derek Mladenovich, Irene Langeeggen. „The Impact of War and Economic Sanction on the Incidence of Retinopathy of Prematurity in Serbia". *Journal of Visual Impairment & Blindness*, CII (3), 162–172.
- Пашалић 2012: Стево Пашалић. „Русија и Западни Балкан из геополитичке и економске перспективе". *Политика*, II (3), 163–176.
- Sevigny–Zhang 2018: Eric Sevigny, Gary Zhang. „Do Barriers to Crime Prevention Moderate the Effects of Situational Crime Prevention Policies on Violent Crime in High Schools?" *Journal of School Violence*, XVII (2), 164–179.
- Sikorskaya et al. 2016: Galina Sikorskaya, Olga Akimova, Evgenij Dorozhkin, Irina Yakhneeva. „Noospheric Pedagogy: The Expansion of the Humanitarian Space of Vocational and Pedagogical Education". *International Journal of Environmental and Science Education*, XI (14), 6963–6975.
- Shaidenko 2013: Nada Shaidenko. „The Ideas of Patriotism in the History of Russian Pedagogy: From the Prerevolutionary Period to Modern Russia". *Russian Education and Society*, LV (3), 68–80.
- Shilov 2014: Sergej Shilov. „Priority Tasks of the Development of a Regional Higher Pedagogical Educational Institution". *Russian Education & Society*, LVI (12), 82–89.
- Tokarev et al. 2016: Yuri Tokarev, Nina Merkushova, Olga Bakanach, Natalya Proskurina, Natalia Sazhina. „Dairy Cattle Breeding Effectiveness Analysis under the Conditions of Import Substitution". *International Journal of Environmental and Science Education*, XI (15), 7576–7585.
- Тошић Малешевић 2016: Никола Тошић Малешевић. „Југославија и Информбиро – узроци и почетак сукоба". *Војно дело*, LXIII (3), 302–321.
- Travkin–Sharunina 2016: Pavel Travkin, Anna Sharunina. „The Returns to Training in Russia: A Difference-in-Differences Analysis". *International Journal of Training and Development*, XX (4), 262–279.
- Chigisheva et al. 2017: Oksana Chigisheva, Elëna Soltovets, Anna Bondarenko. „Internationalization Impact on PhD Training Policy in Russia: Insights from the Comparative Document Analysis". *Journal of Social Studies Education Research*, VIII (2), 178–190.
- Шаркић 2013: Срђан Шаркић. „Руски пројекти државног уређења устаничке Србије, први део – такозвана“ Паулучијева конвенција. Зборник радова Правног

Živorad M. MILENOVIĆ

Raisa E. CVETKOVIĆ

Natalia VASILJEVNA POPILJ

STUDENTS ON RUSSO-SERBIAN RELATIONSHIPS IN CONTEMPORARY
SOCIAL CIRCUMSTANCES AND AFTER THE RECUPERATION OF THE
CRIMEA TO RUSSIA

SUMMARY

From historical point of view, orthodox faith, proximity in language and culture, similarity in education, and the whole co-operation contributed to the fact that relationships of Russia and Serbia were to be found in the spirit of friendship, economico-political, and military co-operation. That connection was determined historically, and got stronger by the time especially in the period of crisis in former Yugoslavia. At the end of the 20th and at the beginning of the 21st century, there has been a tremendous economic development of Russia. Parallely with the mentioned, USA were stricken by a great economic crisis, which turned into a global one. All contributed to the strengthening of the Russian positions and its foreign policy, and military influence in the world. That fact was shown by the Russian interference in Kavkaz in 2008, and afterwards recognition of the secession of Abkhazia and South Ossetia from Georgia, which is to be the USA ally. Besides, Russia was the host of the Winter Olympic Games in 2014 in Sochi, World Football Championship in 2018, about which the decision was made by USA and leading Western countries. All additionally indicates to the great influence of Russia in contemporary world in all fields of social activities. Research field of this paper are assessments of students on Russo-Serbian contemporary social relationships, and especially after the recuperation of the Crimea to Russia. In the research it was raised the initial general hypothesis that Russo-Serbian relationships were always based on common interests in socio-political, economic, military and other fields of social activities, and after recuperation of the Crimea to Russia they became more stronger due to mostly identical problems both states were facing. Special hypotheses were also raised that the research would single out components which as per the assessments of students indicated to the Russo-Serbian relationships in contemporary social relationships, and especially after the recuperation of the Crimea to Russia, and that the research would determine that there was not a significant difference in the assessments of Russian and Serbian students on the importance on the quality improvement of Russo-Serbian relationships in contemporary social circumstances, and especially after the recuperation of the Crimea to Russia. In order to determine that in the first half of 2018 an online research was conducted on the sample of 114 students (16.

CPO ($\alpha = 0,786$) were processed by factor's analysis and Man Witney's U test. Four components were singled out by factor's analysis, which as per the assessments of students indicated to the Russo-Serbian relationships in contemporary social relationships, especially after the recuperation of the Crimea to Russia (economic co-operation, political support, military co-operation, and co-operation in education): KMO = 0,602; common variance = 54,237%. Man Witney's U test did not determine statistically significant difference at the level of student's assessments on the importance of the improvement of Russo-Serbian relationships in contemporary social circumstances, especially after the recuperation of the Crimea to Russia with Russian students (Md = 52,500, n = 19) and from the Republic of Serbia (Md = 53,0000, n = 95): U = 581,500, z = -2,475, p = 0,053. Based on the research results and critical analyses shown in the paper, there were given recommendations for the quality improvement of Russo-Serbian relationships in all fields of social activities.

Key words: globalization, cultural co-operation, economic co-operation, political support, military co-operation, co-operation in education.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

327(497.11:470)“19/20”(082)

94(497.11:470)“19/20”(082)

930.85(497.11:470)“19/20”(082)

СРПСКО-руски односи у прошлости и садашњости: (међународни тематски зборник). Књ. 2 / уредили и приредили Весна Зарковић, Марија Јефтимијевић Михајловић, Далибор Велојић .- Приштина [тј.] Лепосавић: Институт за српску културу, 2018 (Пирот: PI-PRESS).- 392 стр. : илустр. ; 25 цм

Радови на српском и руском језику. Текст ћир. и лат. – Тираж 120.- Напомене и библиографске референце уз радове.- Библиографија уз сваки рад.- Summaries.

ISBN 978-86-89025-40-8

А) Србија – Русија – Зборници
COBISS.SR-ID272232716